

Reguli de drept umanitar și drepturile aplicabile în situații de tulburări și tensiuni interne

Din cele mai vechi timpuri omenirea a cunoscut numeroase situații conflictuale, materializate prin confruntări sângeroase în cadrul unor războaie între națiuni sau pur și simplu, pe timpul unor crize politice ori sociale interne.

Orice conflict presupune, din punctul de vedere al celor care participă la el, o necesitate de a crea cât mai multe pierderi părții adverse, de a distruge cât mai mult, într-un cuvânt, de a obține victoria. Pe de altă parte, legile umanității postulează cât mai puține suferințe, cât mai reduse pagube materiale și, fapt foarte important, revenirea cât mai grabnică la starea de normalitate sau de pace.

În acest context, practica internațională a dovedit că între drepturile omului și dreptul umanitar al conflictelor există legături intrinseci, deși ele alcătuiesc două sisteme juridice diferite.

Dreptul internațional umanitar este o ramură specială și excepțională a dreptului internațional public, care se aplică în condiții de conflict armat sau când, în mod imperativ, exercitarea drepturilor omului se restrânge. Legislația drepturilor omului reprezintă principii mai generale care au ca obiect să asigure și să garanteze în toate timpurile indivizilor drepturi și libertăți fundamentale și să-i protejeze de flagelurile sociale.

Dreptul internațional umanitar reglementează îndeosebi relațiile dintre state și cetățenii inamici, în timp ce legislația drepturilor omului, pe cele dintre stat și proprii cetățeni.

Cu toate acestea, dreptul internațional umanitar și drepturile omului sunt complementare și foarte apropiate. În plan ideatic, cele două sisteme au o origine istorică și filozofică comună. Primul instrument juridic pe care s-a edificat dreptul umanitar modern a fost „*Convenția de la Geneva pentru ameliorarea soartei militarilor răniți în armatele în campanie*” din 22 august 1864. Instrumentul juridic care a stat la baza edificiului drepturilor omului a fost „*Declarația universală a drepturilor omului*”, adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția 217A/III din 10 decembrie 1948. Ambele instrumente juridice s-au născut din rațiunea de a proteja ființa umană, primul împotriva pericolelor ce o amenință din exterior, celălalt contra arbitrariului autorităților naționale.

Dreptul internațional umanitar și drepturile omului sunt intim legate de persoana umană. Dreptul umanitar s-a format din simbioza a două concepte, unul de ordin juridic, altul de ordin moral, inspirat dintr-un sentiment de umanitate. Prin ansamblul conținutului său normativ el tinde să protejeze viața și libertatea ființelor umane, obiectiv comun și legislației drepturilor omului. Dreptul internațional umanitar conține norme și principii ce protejează anumite categorii de drepturi ale populației

civile și ale unor categorii vulnerabile în timp de conflict: dreptul la viață, la demnitate, la integritate fizică și psihică.

În prezent există o tendință de convergență între cele două sisteme care postulează crearea unor mecanisme mixte de protecție care să acopere toate situațiile de pericol pentru persoana umană.

Drepturile fundamentale ale omului consacrate prin instrumente juridice internaționale au un caracter de universalitate și, ca atare, trebuie garantate și respectate în toate împrejurările: în timp de pace, în timp de conflict armat, internațional sau neinternațional, de tulburări și tensiuni interne.

Din păcate, este cunoscut că sistemele internaționale nu asigură protecție adecvată, iar în unele cazuri nici o protecție drepturilor fundamentale ale omului, în special în anumite situații de violență la nivel național, precum și în stări de tensiuni și tulburări interne, dezordini sociale, stări de asediu, revoluții, insurecții etc., care în prezent au devenit tot mai frecvente.

Conflictele armate neinternaționale, a căror existență este tot atât de veche ca și cea a conflictelor armate internaționale,

nu au fost reglementate decât la mijlocul secolului XX, deși tentativele în acest sens nu au lipsit. Articolul 3 comun celor patru *Convenții de la Geneva din 12 august 1949* prevede ca „în caz de conflict armat neprezentând un caracter internațional și ivit pe teritoriul uneia din Înaltele Părți contractante, fiecare din Părțile în conflict va trebui să aplice cel puțin următoarele dispoziții:

1. *Persoanele care nu participă direct la ostilități, inclusiv membrii forțelor armate care au depus armele și persoanele scoase la luptă, prin boală, răniri, detențiune sau pentru orice cauză, vor fi în toate împrejurările tratate cu omenie, fără o deosebire de caracter discriminatoriu bazată pe rasă, culoare, religie sau credință, sex, naștere sau avere sau orice alt criteriu analog.*

În acest scop, sunt și rămân prohibite, oricând și oriunde, cu privire la persoanele menționate mai sus:

- a) *atingerile aduse vieții și integrității corporale, mai ales omorul sub toate formele, mutilările, cruzimile, torturile și chinurile;*
- b) *luările de ostatici;*
- c) *atingerile aduse demnității persoanelor, în special tratamentele umilitoare și îngrozitoare;*
- d) *condamnările pronunțate și execuțiile efectuate fără o judecată dată de un tribunal constituit în mod regulat însoțită de garanții judiciare recunoscute ca indispensabile de către persoanele civilizate.*

Aplicarea dispozițiilor care preced nu va efect asupra statutului juridic al părților în conflict”.

Există și alte forme de violență care se declanșează în unele state și care contravin ordinii de drept și justiției. Ele sunt denumite în art. 1, paragraful 2 din *Protocolul adițional II la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949* cu privire la

protecția victimelor de război în conflictele armate neinternaționale ca „*tensiuni interne și tulburări interioare*”. Ele nu sunt acoperite de Protocol și nu fac obiectul dreptului internațional umanitar. Noțiunea de „*tensiuni interne și tulburări interioare*” nu este definită în dreptul umanitar, însă ea poate fi ilustrată de următoarele exemple nelimitative: răscoale; manifestări care nu au la început intenția plănuită; acte izolate și sporadice de violență, în opoziție cu operațiunile militare duse de forțele armate și grupările organizate; alte acte analoage care acoperă, în special arestările masive de persoane din cauza actelor și opiniilor lor. Situațiile de tensiuni și tulburări interne sunt caracterizate prin apariția unui grad de violență care depășește ceea ce este inerent în timpuri normale, cum ar fi criminalitatea obișnuită de zi cu zi sau măsurile de reprimare curente exercitate de forțele de ordine în limitele legii, însă mult inferior situațiilor de conflict armat neinternațional. Asemenea acte intră sub incidența convențiilor referitoare la drepturile omului care, deși permit statelor să deroge de la anumite obligații și garanții în caz de pericol public ce amenință existența statului, le impun totuși anumite limite de reprimare.

1. Reglementări internaționale și interne aplicabile în situații de conflicte și tensiuni interne

Protecția oferită unor drepturi și libertăți specifice de către legislația internațională în domeniul drepturilor omului operează și în situațiile de tulburări și tensiuni interne. Dintre aceste drepturi se detașează *dreptul la viață* ca drept fundamental dintre drepturi, exprimat fără echivoc în *Declarația Universală a Drepturilor Omului (art. 3 „orice persoană are dreptul la viață, libertate și securitate personală”)*. Acestea se numără printre puținele drepturi de la care toate tratatele, globale, regionale sau bilaterale, nu permit statelor nici o derogare. Excepțiile de la această regulă generală potrivit căreia dreptul la viață trebuie protejat sunt precizate strict în tratate cu menționarea clară a condițiilor sau circumstanțelor în care poate fi aplicată pedeapsa cu moartea. De exemplu, folosirea forței de către organele de ordine având ca rezultat decesul persoanei este legală numai în limitele strict definite de legile în vigoare. Art. 3 din

Codul O.N.U. privind modul de acțiune a autorității oficiale în domeniul aplicării și impunerii legii stipulează: „*Autoritățile oficiale abilitate pentru respectarea, aplicarea și impunerea legii pot să folosească forța numai atunci când este strict necesar și numai până la limita la care aceasta este necesară pentru realizarea sarcinilor date prin lege*”. În comentariul la art. 3 se specifică obligarea la folosirea forței în mod proporțional cu necesitatea atingerii obiectivelor legale urmărite, iar folosirea focului de armă este considerată ca o măsură extremă.

Principiile de bază în folosirea forței și focului de armă de către autoritățile oficiale abilitate pentru respectarea, aplicarea și impunerea legii, adoptate la *Congresul III al O.N.U. pentru prevenirea criminalității și tratamentul infractorilor din 7 septembrie 1990*, prevăd linii de conduită specifice și detaliate asupra condițiilor cerute de principiile necesității și proporționalității cu relevanță la situațiile de tulburări și tensiuni interne.

De exemplu, principiul de bază numărul 2, condiționează existența și folosirea unui vast și variat echipament de intervenție în situațiile de dezordine publică care să includă:

- a) armament specific pentru a nu produce moartea, a crea incapacitate fizică de acțiune și a permite folosirea gradată a forței și a armamentului de foc;
- b) mijloace de autoapărare cum sunt: scuturile, căștile, vestele antiglonț etc.;
- c) mijloace de transport adecvate.

Acest întreg arsenal de intervenție trebuie astfel gândit, procurat și folosit încât „să se creeze posibilități pentru a nu se folosi arme de foc de nici un tip”

Principiile de bază nr. 13 și 14 detaliază modul în care se aplică principiile necesității și proporționalității pentru folosirea forței în cazurile în care sunt organizate adunări interzise de lege.

Pentru dispersarea adunărilor ilegale sau nonviolente, autoritățile oficiale împuternicite de lege vor evita folosirea forței, iar în cazul imposibilității practice de evitare a folosirii forței se va proceda la aceasta, dar restricționată la minimum necesar. Pentru dispersarea adunărilor violente autoritățile oficiale împuternicite pot folosi armele de foc în limita minimumului impus de condițiile existente și numai în măsura în care folosirea altor mijloace mai puțin periculoase nu este practic posibilă.

Principiul de bază nr. 20 stabilește măsurile pentru pregătirea și instruirea forțelor de ordine, acordându-se o atenție particulară problemelor de etică a forțelor de ordine, drepturilor omului și „*alternativelor posibile pentru evitarea folosirii forței și armelor de foc care pot să includă: rezolvarea pașnică a conflictelor, cunoașterea și înțelegerea comportamentului de grup, metode de mediere, negociere și convingere, folosirea mijloacelor tehnice în scopul limitării întrebuițării forței sau armelor de foc*”.

Art. 9 al *Convenției Internaționale asupra drepturilor civile și politice* stipulează dreptul la libertatea și securitatea persoanei, precum și interzicerea arestării și detenției arbitrare. Același articol prevede o serie de norme pe care statul trebuie să le respecte: obligarea la investigații în cazul lezării dreptului la libertate al persoanei; nimeni nu poate fi lipsit de libertate cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege și cu respectarea procedurilor legale; cei arestați trebuie să fie informați asupra motivelor arestării și acuzele ce li se aduc; arestații trebuie aduși în fața instanței de judecată, care va proceda la judecarea sau eliberarea în termenii stabiliți de lege; victimele arestării sau deținerii ilegale au dreptul la compensații.

Dreptul la libertate și securitate personală împreună cu garanțiile judiciare sunt strâns legate de dreptul la o judecată dreaptă și dreptul la prezumția de nevinovăție (art. 10 și 11 din *Declarația Universală a Drepturilor Omului*). Aceste drepturi pot fi grav prejudiciate în perioada de dezordine civilă determinată de măsurile special luate de autorități, precum și de climatul social, politic în care forțele de ordine și sistemul juridic trebuie să funcționeze.

Prezumția de nevinovăție este prevăzută de paragraful 2 al art. 14, iar paragraful 3 al aceluiași articol prevede un minim de garanții care se referă la: asigurarea unui timp adecvat necesar pentru pregătirea apărării, dreptul la asistența legală, dreptul la interpelarea martorilor. Prezumția de nevinovăție ca drept al persoanei poate fi lezată prin activitatea de menținere sau restabilire a ordinii publice, în special pe timpul stării de dezordine civilă, datorită caracterului de excepție al acesteia. O condiție necesară pentru protejarea acestui drept este cea a respectării întocmai de către forțele de ordine a procedurilor legale în investigarea infracțiunilor. Din nefericire, condițiile existente și specifice stării de tensiune și tulburare internă în care sunt comise infracțiunile poartă amprenta profundă a confuziei, terorii sau vinovăției, iar desfășurarea investigațiilor are loc în contextul existenței unei puternice presiuni sociale sau politice pentru stabilirea vinovăției și revenirea la viața normală.

Principiul inviolabilității este încălcat clar atunci când se apelează la tortură sau alte acte inumane împotriva persoanelor, probleme care apar și se manifestă pe

timpul situațiilor de tulburare a ordinii publice. Tortura este interzisă de: *dreptul cutumiar internațional, normele peremptorii ale dreptului internațional, art. 3 din Declarația Universitară asupra Drepturilor Omului, art. 7 din Convenția Internațională asupra drepturilor civile și politice, Convenția pentru interzicerea torturii* - aceasta din urmă stabilind măsuri în detaliu pentru interzicerea practicării torturii și a altor tratamente inumane- *alte tratate regionale sau bilaterale.*

O importantă considerație este acordată pe timpul situațiilor de tensiuni și tulburări interne aplicării principiului nediscriminării de rasă, etnie, culoare etc. Astfel, oponenții unui regim, indiferent de structura platformei politice, nu trebuie să suporte adversitate discriminatorie în caz de arestare sau detenție.

Regulamentul privind standardele de tratament minim în administrarea justiției juvenile, adoptat de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția 40/33 din noiembrie 1985

protejează și recunoaște vulnerabilitatea tinerilor pe timpul detenției, cărora trebuie să li se acorde un regim special de îngrijire și protecție.

Art. 6 din *Codul Deontologic al autorităților oficiale în domeniul aplicării legii* obligă la protecția deplină a stării de sănătate pentru persoanele aflate în custodie, prin luarea de măsuri imediate de asigurare a tratamentului medical în caz că acesta este necesar.

Art. 4 din *Convenția Internațională asupra drepturilor civile și politice* prevede că în perioada stării de urgență proclamată oficial, stare prin care se amenință desfășurarea normală a vieții în societate, statele semnatare pot lua măsuri derogatorii de la obligațiile stipulate în Convenție. Aceste măsuri trebuie să fie în „*strictă conformitate cu exigențele situației existente*”, să nu fie în relație de incompatibilitate cu alte obligații aflate sub incidența legislației internaționale; să nu încalce principiul nediscriminării – de regulă cele bazate pe rasă, etnie, sex și religie.

Nu sunt acceptate derogări de la prevederile care protejează dreptul la viață și de la cele care interzic actele de tortură. Chiar atunci când starea de dezordine publică întrunește elementele necesare aplicării derogării de la prevederile legislației internaționale, guvernele semnatare sunt obligate să efectueze analize aprofundate și

să exercite măsuri derogatorii numai în măsura strict necesară pentru atingerea obiectivului legal urmărit, respectiv revenirea la starea de normalitate socială.

Legislația internațională pentru protecția drepturilor omului este caracterizată prin limite sau neajunsuri pe linia eficacității sau aplicabilității pe timpul actelor de dezordine civilă, pentru că nu prevede măsuri concrete de protecție a victimelor care

în asemenea situații sunt extrem de vulnerabile, în special față de actele de tortură, relele tratamente sau grupurile ori persoanele aflate în opoziție politică.

Aceste lacune legislative și necesitatea protecției persoanelor din considerente umanitare pe timpul stării de tulburări și tensiuni interne, au determinat luarea unor inițiative legislative, proiecte de legi și texte adiționale, care să concretizeze standardele, normele și procedurile de aplicare în domeniul umanitar.

În țara noastră vidul legislativ de după decembrie 1989 a impus realizarea unui cadru juridic care să reglementeze activitatea forțelor de ordine publică pe linia gestionării situațiilor de tulburări sau tensiuni interne. Într-o sinteză vom prezenta, în ordinea cronologică a apariției, câteva dintre actele normative în domeniu:

1. **Hotărârea de Guvern nr. 01000 din 01.09.1990** privind reînființarea trupelor de jandarmi ca instituție a statului capabilă să participe la combaterea operativă și eficientă a încălcărilor legalității, la prevenirea tulburărilor grave ale ordinii de drept și liniștii publice.
2. **Legea nr. 39 din 13.12.1990** privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, prevede la art. 2, pct. c, litera g, că acesta „analizează și aprobă Planul de cooperare între Ministerul de Interne și Ministerul Apărării Naționale, precum și punerea acestuia în aplicare, în legătură cu intervenția și misiunile acestora, inclusiv utilizarea armamentului, muniției și tehnicii din dotare pentru paza și apărarea unor obiective importante de pe teritoriul național, menținerea și restabilirea ordinii de drept”.
3. **Legea nr. 40 din 17.12.1990** privind organizarea și funcționarea Ministerului de Interne, la art. 1 prevede ca „Ministerul de Interne este organul central al puterii administrative care exercită, în conformitate cu legea, atribuțiile ce-i revin cu privire la respectarea ordinii publice...” La art. 17, pct. 1, litera a și d sunt cuprinse atribuțiile Ministerului de Interne cu privire la asigurarea și restabilirea ordinii publice (poliția și jandarmeria). Art. 20 reglementează folosirea, pentru restabilirea ordinii publice grav tulburate, a bastoanelor de cauciuc, bastoanelor cu energie electrostatică, dispozitivelor cu substanțe iritant-lacrimogene, jeturi de apă, arme cu glonț de cauciuc, precum și a altor mijloace de imobilizare și protecție care nu pun în pericol viața sau nu produc o vătămare corporală gravă. Folosirea se face în mod gradual, după o atenționare prealabilă repetată. Art. 21 reglementează faptul că, în caz de absolută necesitate, când folosirea altor mijloace de împiedicare sau constrângere nu este posibilă, militarii din Ministerul de Interne pot folosi armele albe sau armele de foc, în condițiile strict prevăzute de lege.

Legea a fost ulterior abrogată prin Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 63/2003, privind organizarea și funcționarea Ministerului Administrației și Internelor, cu modificările și completările ulterioare

4. **Legea nr. 41 din 18.12.1990** privind organizarea și funcționarea Ministerului Apărării Naționale, la art. 12, litera e, prevede că acest minister asigură punerea în aplicare a Planului de cooperare cu Ministerul de Interne în legătură cu intervenția și misiunile unităților, inclusiv utilizarea armamentului și tehnicii din dotare pentru paza și apărarea unor obiective importante de pe teritoriul național, menținerea și restabilirea ordinii de drept.

Legea a fost ulterior abrogată prin Legea nr. 346/2000 privind organizarea și funcționarea Ministerului Apărării.

5. **Decretul-lege nr. 88 din 1990** la art. I prevede că Ministerul de Interne are sarcina de a acționa pentru întărirea pazei și executarea măsurilor de ordine necesare la sediile organelor de stat, instituțiilor publice, ale partidelor și formațiunilor politice, precum și ale organizațiilor obștești, ale minorităților naționale, în vederea asigurării condițiilor normale de

desfășurare a activității acestora, precum și pentru împiedicarea oricăror manifestări de violență care periclitează, sub orice formă, atât securitatea edificiilor și bunurilor acestora, cât și integritatea fizică a persoanelor. Totodată va lua măsuri pentru combaterea manifestărilor violente în locurile publice.

6. **Legea nr. 51 din 29.07.1991** privind siguranța națională, la art. 1 prevede că în cadrul siguranței naționale, menținerea ordinii de drept este un factor esențial, iar la art. 3 punctele *d, f, g și h* sunt prevăzute situațiile care constituie amenințări la adresa siguranței naționale care fac și obiectul intervenției forțelor de ordine publică.
7. **Legea nr. 60 din 23.09.1991** privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice, garantează libertatea cetățenilor de a organiza mitinguri, demonstrații, procesiuni și orice alte întruniri, în mod pașnic și civilizată, în anumite locuri expres prevăzute; reglementează obligativitatea declarării prealabile a adunării publice, cu cel puțin 3 zile înainte de desfășurarea acestora, la primărie; reglementează obligațiile organizatorilor, participanților și a primăriilor privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice; reglementează activitatea de intervenție pentru restabilirea ordinii publice; reglementează sancțiuni pentru cei care nu își respectă obligațiile.
8. **Legea nr. 61 din 17.09.1991** prevede sancționarea unor fapte de încălcare a normelor de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice.
9. **Legea nr. 26 din 11.05.1994** privind organizarea și funcționarea Poliției Române, la art. 15 literele *b, c și d* reglementează atribuțiile privind menținerea și restabilirea ordinii publice, precum și asigurarea desfășurării normale a adunărilor și manifestărilor publice de către poliție și jandarmerie. În conținutul art. 18-20 sunt prevăzute situațiile când se folosesc materialele de intervenție și când este interzisă folosirea acestora. În art. 21 este reglementat uzul de armă, iar în art. 22 – 23 situația intervenției în forță pentru împiedicarea sau neutralizarea manifestărilor ce tulbură ordinea publică, precum și raportarea imediată a situațiilor când s-a făcut uzul de armă.

Legea a fost ulterior abrogată prin Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române.

10. **Dispoziția nr. 50 a primarului general al capitalei din 16.01.1995** prevede cele 10 locuri din municipiul București în care se pot organiza și desfășura adunări publice, mitinguri, demonstrații și manifestări.
11. **Legea nr. 17 din 01.04.1996** privind regimul armelor de foc și munițiilor, în conținutul art. 21 prevede că la *„adunările publice pot purta arme și muniții numai organele de poliție, de jandarmerie, ale S.P.P și de poliție militară, însărcinate cu menținerea liniștii și ordinii publice, precum și alți militari aflați în aceste locuri pentru îndeplinirea misiunilor ordonate”*. Capitolul 2 reglementează deținerea, portul și folosirea armelor de foc, precum și a munițiilor de către militari, iar capitolul 3 reglementează uzul de armă.

Prevederile legii, cu excepția capitolului 3, au fost ulterior abrogate prin Legea nr. 295/2004 privind regimul armelor și al munițiilor.

12. **Legea nr. 18 din 03.04.1996** privind paza obiectivelor, bunurilor și valorilor reglementează executarea pazei obiectivelor numai cu efective din jandarmerie, care prin lege pot interveni atunci când obiectivul păzit este atacat din interior sau exterior.

Legea a fost ulterior abrogată prin Legea nr. 333/2003 privind paza obiectivelor, bunurilor, valorilor și protecția persoanelor.

13. **Legea nr. 116 din 04.06.1998** privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române la art. 21, literele *c, d și e* prevede situațiile în care

jandarmeria, poliția și alte instituții abilitate ale statului îndeplinesc misiuni de asigurare și restabilire a ordinii publice.

Legea a fost ulterior abrogată prin Legea nr. 550/2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române.

În contextul problematicii analizate, de o reală valoare apare *Codul de conduită în caz de tulburări și tensiuni interne* prezentat de prof. univ. dr. Ion Dragoman în lucrarea „Drept internațional umanitar”, prin analogie cu „Manualul combatantului”. Plecând de la premisa că oricare ar fi gravitatea tulburărilor sau tensiunilor care afectează o țară, câteva reguli esențiale de drept internațional, cutumiar sau convențional se cer respectate de toți.

Codul de conduită amintește câteva reguli a căror respectare este necesară. Nici responsabilitatea guvernului de a menține sau de a restabili ordinea, nici motivele invocate de cei care se opun autorităților nu justifică violarea acestor reguli; chiar în situații de tulburări sau tensiuni interne, fiecare trebuie și poate să respecte, fără nici o discriminare, regulile următoare:

1. Orice persoană umană va fi tratată cu respectul demnității inerente fiecărui om. Viața sa, integritatea morală și fizică și onoarea sa vor fi respectate în orice circumstanță oricare ar fi faptele care i se reproșează. Nimeni nu va fi în mod arbitrar privat de libertate.
2. Sunt interzise, atât agentului statului cât și oricărei alte persoane, în special, crima, tortura și alte pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante, luarea de ostatici, dispariția forțată sau involuntară de persoane, pedepse colective și toate actele, metodele și practicile teroriste.
3. Persoanele care exercită puterea polițienească vor limita recurgerea la forță, la strictul necesar, în respect față de demnitatea umană.
4. Nimeni nu va fi privat în mod arbitrar de libertate. Orice persoană arestată, deținută, internată sau privată, într-o manieră oarecare, de libertatea sa de mișcare va fi încunoștințată fără întârziere de rațiunile pentru care a fost luată o astfel de măsură în privința sa. Este datoria responsabililor detenției unei persoane să informeze familia acestuia despre soarta sa. Măsurile privative de libertate luate împotriva unei persoane vor fi revăzute periodic.
5. Orice persoană privată de libertate va fi tratată cu umanitate. Ea va beneficia de condiții decente pe timpul detenției, în special în ceea ce privește igiena, alimentația, cazarea și, dacă este cazul, munca. Deținuții răniți sau bolnavi vor primi îngrijirile necesare. Orice persoană privată de libertate va avea posibilitatea să comunice periodic cu cei apropiați.

6. Alte restricții ale libertății individuale, cum ar fi deplasarea forțată sau domiciliul forțat nu vor fi executate decât pe baza deciziei unei autorități competente. Persoanele afectate de o astfel de măsură vor fi tratate cu umanitate. Nimeni nu va fi privat de naționalitatea sa, nici expulzat din propria sa țară.
7. Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care nu constituiau delict la momentul când ele au fost comise.
8. Nimeni nu va fi condamnat și nici o persoană nu va fi executată fără o judecată făcută de un tribunal imparțial și respectându-se garanțiile fundamentale. În special, orice persoană acuzată de o infracțiune:
 - a) va fi considerată nevinovată până ce culpabilitatea sa va fi stabilită legal;

- b) va fi informată asupra detaliilor infracțiunii de care este acuzată;
- c) va beneficia de drepturile și mijloacele necesare apărării sale;
- d) va fi judecată într-un interval de timp rezonabil.

O declarație obținută prin tortură nu poate fi invocată ca probă împotriva victimei, nici împotriva terțelor părți. Orice persoană condamnată va fi informată de eventualele sale drepturi de recursuri judiciare.

9. Pentru ca executarea ei să se considere a fi necesară, pedeapsa capitală nu va fi pronunțată decât pentru crimele cele mai grave. O condamnare la moarte nu va fi pronunțată împotriva unei persoane având mai puțin de 18 ani în momentul infracțiunii, nici executată în cazul unei femei gravide sau a mamei unui copil de vârstă mică. Orice condamnat la moarte are dreptul de a cere grațierea; el va fi informat de acest drept. Orice execuție sumară sau arbitrară va fi considerată ca o crimă.

10. Toți răniții și bolnavii vor fi ajutați și îngrijiți, fără discriminare. Asistenta medicală va fi înlesnită; nimeni nu va fi persecutat pentru singurul fapt de a fi acordat asistență răniților și bolnavilor.

11. Autoritățile competente vor face tot ce este necesar pentru a cunoaște soarta persoanelor anunțate ca dispărute. Ele vor informa rudele acestora asupra rezultatului sau a mersului cercetărilor.

12. Copiii au dreptul la un respect deosebit în virtutea vârstei lor, mai ales dacă sunt privați de libertate. Ei nu vor fi niciodată forțați sau încurajați să ia parte la acte de violență.

Autoritățile competente vor lua toate măsurile necesare pentru ca aceste reguli să fie cunoscute și respectate de către toată lumea. Ele vor fi incluse în pregătirea celor care exercită puterea polițienească, cum ar fi membrii forțelor de poliție și, în cazuri deosebite, forțele armate sau personalul locurilor de detenție. Autoritățile vor urmări orice abatere de la aceste reguli, pe baza legislației lor naționale.

Adrian Jiga

Bibliografie:

- Dr. IONEL CLOSCA, Dr. ION SUCEAVA - Dreptul internațional umanitar; Casa de editura și presa "Șansa"-S.R.L, București, 1992
- Prof.univ.dr. ION DROGOMAN - Drept internațional umanitar; Ed. Fundației "Andrei Șaguna" - Constanta, 1999
- Prof.univ.dr. IONEL CLOSCA - Tratat de drept internațional umanitar – București, Prof.univ.dr. ION SUCEAVA 2000
- ROSEMARY ABI-SAAB - Droit humanitaire et conflits internes, origines et évolution de la réglementation internationale, Institut Henry-Dunant, Geneve, Editions A.Pedone, Paris, 1986
- HANS-PETER GASSER - Un minimum d'humanité dans les situations de troubles et tensions internes: proposition d'un Code conduite in "Revue international de la Croix-Rouge"Janvier-fevrier 1988
- ANGHEL ANDREESCU, TRAIAN ANDREESCU, CORINA ZAHARIA - Aspecte privind adunările Publice în România, Editura Transilvania Expres 1998
- ✓ Carta Națiunilor Unite

- ✓ Declarația Universală a Drepturilor Omului
 - ✓ Pactul internațional relativ la drepturile economice, sociale și culturale
 - ✓ Pactul internațional relativ la drepturile civile și politice
 - ✓ Protocolul adițional la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 cu privire la protecția victimelor de război în conflictele armate neinternaționale (Protocolul II)
 - ✓ Constituția României republicată în Monitorul Oficial nr. 767/2003
 - ✓ Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 63/2003, privind organizarea și funcționarea Ministerului Administrației și Internelor, cu modificările și completările ulterioare
 - ✓ Legea nr. 346/2000 privind organizarea și funcționarea Ministerului Apărării – în Monitorul Oficial nr. 654 din 2006
 - ✓ Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României – în Monitorul Oficial nr. 163 din 1991
 - ✓ Legea nr. 60/1991 privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice – republicată în Monitorul Oficial nr. 888 din 2004
 - ✓ Legea nr. 61/1991 pentru sancționare faptelor de încălcarea a unor norme de conviețuire socială, ordinii și liniștii publice – republicată în Monitorul Oficial nr. 387 din 2000.
 - ✓ Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală – cu modificările, completările și rectificările ulterioare
 - ✓ Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române, modificată în Monitorul Oficial nr. 305 din 2002
 - ✓ Legea nr. 17/1996 privind regimul armelor de foc și al munițiilor – în Monitorul Oficial nr. 74 din 1996
 - ✓ Legea nr. 295/2004 privind regimul armelor și al munițiilor – în Monitorul Oficial nr. 583 din 2004
 - ✓ Legea nr. 140/1996 pentru modificarea și completarea Codului penal – în Monitorul Oficial nr. 289 din 1996
 - ✓ Legea nr. 141/1996 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală – în Monitorul Oficial nr. 289 din 1996
 - ✓ Legea nr. 550/2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române – în Monitorul Oficial nr. 1175 din 2004
- Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, cu modificările și completările ulterioare – în Monitorul Oficial nr. 22 din 1999.